

נהגות וצדקה

בסייעתא דשמיא | אמור תשפ"ב | גליון מס' 141

פרפראות

כי אם לשארו הקרב אליו וגו', (כ"א ב').

כאן בשארו כתיב קרב חסר אות וא", והנה לקמן לגבי אחותו, כתיב ולאחתו הבתולה הקרובה אליו וגו', קרובה מלא עם אות וא", וצריך ביאור מאי שנא.

וקדשתו וגו'.

א

הנה מצינו מחלוקת בפירוש מה שכתוב **וקדשתו**, רש"י פירש, וזה לשונו, וקדשתו על כרחו, שאם לא רצה לגרש, הלקהו ויסרהו עד שיגרש, ע"כ, ומבואר שיש לימוד מיוחד שאם כהן נשא אחת מפסולי החיתון שבית דין צריכים להכריח אותו לגרשה.

אכן עיין בעל הטורים כאן, וזה לשונו, **וקדשתו**, שלש קדושות בפסוק לפתוח ראשון ולברך ראשון וליתן לו מנה יפה ראשון, ע"כ, ומבואר שיליף מדכתיב **וקדשתו**, שאין זה דין שהבית דין צריכים להקדיש את הכהן בעל כרחו, אלא זה דין על הישראל שהם צריכים לקדש ולכבד את הכהן.

הנה בעצם גם רש"י סבירא ליה שיש דין על הישראל לכבד את הכהן, אך יליף לה מסיפא דהך קרא, דכתיב **קדש יהיה לך**, וזה לשונו, **קדש יהיה לך**, נהוג בו קדושה לפתוח ראשון בכל דבר, ולברך ראשון בסעודה, ע"כ. ולכאורה יליף הכל מדכתיב **קדש יהיה לך**, וצריך ביאור.

ולכאורה בגמרא משמע כמו הבעל הטורים, דעיין גיטין (נ"ט): אהא דתנן שכהן קורא ראשון בתורה, מנא הני מילי וכו' ר' חייא בר אבא אמר מהכא **וקדשתו** לכל דבר שבקדושה, תנא דבי רבי ישמעאל **וקדשתו** לכל דבר שבקדושה, לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון, ע"כ, ולכאורה משמע דילפינן מדכתיב **וקדשתו** שצריך לכבדו, וכמו שפירש הבעל הטורים, ולא שבית דין מכריחים אותו בעל כרחו.

אכן עיין ברש"י שם, וזה לשונו, וקדשתו, **כי את** וגו', ע"כ, ומשמע דאין הכי נמי לא ילפינן דין זה ממה שכתוב **וקדשתו**, אלא ילפינן לה מהמשך הפסוק, דכתיב **קדש יהיה לך** נהוג בו קדושה, (וכפירוש על התורה)¹.

והנה מה שפירש רש"י **וקדשתו** בעל כרחו, צריך ביאור לפי הבעל הטורים מהיכן ילפינן דין זה שבית דין מכריחים אותו, ולכאורה מהא דכתיב לעיל (אחר איסור טומאה לכהן) **קדשים יהיו**, וכדדרשינן בתורת כהנים קדושים יהיו אפילו בעל כרחם.

והנה עיין ברש"י שם שגם כן פירש הכי, וזה לשונו, **קדשים יהיו**, על כרחם יקדישום בית דין בכך, ע"כ, אכן השתא צריך ביאור אמאי צריך שתי ילפותות שבית דין צריכים לקדש הכהנים אפילו בעל כרחם.

ולכאורה אין לומר דחד לטומאה וחד ולנישואין, הא חדא דאין סברא לחלק ביניהם, ועוד דהנה המקור לדברי רש"י הוא ביבמות (פ"ח): דאיתא שם, מנין שאם לא רצה דפנו, תלמוד לומר **וקדשתו** בעל כרחו, ופירש רש"י וזה לשונו, שלא רצה כהן להתקדש מן הטומאה ומנשים פסולות, דפנו, הכהו וקדשו בעל כרחו, ע"כ, הרי דילפינן מדכתיב **וקדשתו** שצריכים לקדשו בעל כרחו, ולימוד זה קאי גם על טומאה וגם על נישואין, וכמו שכתב רש"י להדיא, ואם כן צריך ביאור אמאי רש"י על התורה הביא שתי ילפותות.

(1) ועי' בא"א שביאר כן בדעת רש"י שם.

ועיין בספר המצוות להרמב"ם (עשין ל"ב), וזה לשונו, היא שצונו לכבד זרע אהרן לפארם ולנשאם ושנשים מדרגתם מדרגה קודמת וראשונה, ואפילו ימאנו לא נשמע מהם וכו' ולשון ספרי **וקדשתו** על כרחו, לומר כי זה צווי נצטוינו בו, ואינו בבחירת הכהן, וכן אמרו **קדושים יהיו לאלקיהם** על כרחם, **והיו קדש** לרבות בעלי מומין וכו', ע"כ.

והנה מלשון הרמב"ם משמע דאין הכי נמי דיש שתי פסוקים, אבל **וקדשתו** בעל כרחו, פירוש שאינו יוכל למחול על כבודו, ו**קדושים יהיו** על כרחם, פירוש שבית דין מפרישים אותם בעל כרחם וכו', אכן זה אי אפשר לומר בדעת רש"י, דהא רש"י פירש **וקדשתו** שמכריחים אותו לגרש, ולא שאין הכהן יכול למחול.

ועיין מה שכתב הרמב"ם הלכות כל המקדש (פרק ד' הלכה א'), וזה לשונו, הכהנים הובדלו מכלל הלויים לעבודת הקרבנות שנאמר **ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים**, ומצות עשה היא להבדיל הכהנים ולקדשם ולהכינם לקרבן שנאמר **וקדשתו כי את לחם אלקיך הוא מקריב**, (הלכה ב'), וצריך כל אדם מישראל לנהג בהן כבוד הרבה ולהקדים אותם לכל דבר שבקדושה, לפתוח בתורה ראשון, ולברך ראשו, וליטול מנה יפה ראשון, ע"כ.

ולכאורה משמע כנזכר, **שוקדשתו** הוא שצריך לנהוג בו כבוד וכו', ולא שמקדישו בעל כרחו.

וכן משמע גם בספר החינוך (מצוה רס"ט), וזה לשונו, לקדש זרע אהרן, כלומר לקדשם ולהכניסם לקרבן, וזהו עיקר העשה, וכן להקדימם לכל דבר שבקדשה, ואם מאנו בזה, לא נשמע אליהם וכו' **וקדשתו** לכל דבר שבקדשה לפתוח ראשון, ולברך ראשון, ולטל מנה יפה ראשון, ולשון ספרא **וקדשתו** על כרחו, כלומר, שזאת המצוה אנחנו נצטוינו בה, ואין זה בבחירת הכהן, ע"כ,

ומשמע שאין כאן דין מיוחד שבית דין מכריחים את הכהן לגרשה, ושלא כדברי רש"י.

ב

והנה מלשון הרמב"ם והחינוך משמע שמצוה זו לכבד את הכהן ראשון, היא מן התורה, וכמו שמנה אותה כאחת מן הרמ"ח מצוות עשה.

אכן עיין תוספות חולין (פ"ז), ד"ה וחייבו, בסופו, וזה לשונו, דהא דדרשינן **וקדשתו** לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון, אסמכתא היא, ע"כ, ומשמע שאין דין דאורייתא כלל, וכן משמע ברא"ש שם, (סימן ח'), וזה לשונו, ואף על גב דדרשינן **וקדשתו** לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון, אסמכתא בעלמא היא, כמו ליטול מנה יפה ראשון דאין יכול לגבות בב"ד, ע"כ, וכן הוא ברא"ש גיטין (פרק ה' סימן כ'), עיין שם, ומשמע מדבריהם שזה דין דרבנן.

ועיין קרבן נתנאל גיטין שם, שדן בזה האם דין זה שצריך להקדים את הכהן, האם הוא מדאורייתא או מדרבנן, ועיין שם שהסיק שזה מחלוקת בין

ג

והנה עוד יש לדון בזה הדין, דאף אם נאמר שזה מצות עשה, מכל מקום יש לדון האם זה נוגע גם בזמן הזה, דאפשר דאין המצוה נוהגת אלא בזמן שמקריבים קרבנות, וכדכתיב **וקדשתו כי את לחם אלקיך הוא מקריב** וגו'.

והנה עיין בהגהות מרדכי גיטין (רמז תס"א), וזה לשונו, מעשה בכהן שיצק מים על ידי ר"ת, והקשה לו תלמיד, הא שנינו בירושלמי המשתמש בכהונה מעל, והשיב לו אין בהם קדושה בזמן הזה, דקיימא לן בגדיהם עליהם קדושה עליהם, ואי לא לא, והקשה אם כן כל מיני קדושה לא ליעבד להו, ושתיק ר"ת, והשיב ה"ר פטר, דנהי דיש בהן קדושה יכול למחול וכו', עיין שם.

הרי שיש מחלוקת האם זה נוהג גם בזמן הזה.

והנה האם יכול הכהן למחול דין זה, גם זה תלוי בפלוגתא, דעיין במרדכי גיטין (רמז ת"א), שהביא מחלוקת אם אפשר לכהן למחול על כבודו, והביא בזה מחלוקת מהר"ם ורבינו שמחה, עיין שם שהאריך בזה.

ועיין לשון הרמב"ם בספר המצוות (עשין ל"ב), שכתב להדיא שאינו יכול למחול, עיין שם.

והנה עיין שולחן ערוך (אורח חיים סימן קכ"ח סעיף מ"ה), בהג"ה, וזה לשונו, אסור להשתמש בכהן, אפילו בזמן הזה, דהוי כמועל בהקדש אם לא מחל על כך, ע"כ, ועיין בט"ז שם מה שהקשה דהא ילפינן מדכתיב **וקדשתו** שמשמע בעל כרחו, ואם הכהן יכול למחול על כך קדושה, אמאי מכריחים אותו בעל כרחו הא יכול לומר שמוחל על כבודו, ועיין שם שתיריך שמה שיכול למחול הוא מפני שיש לו הנאה מזה, ולא אסרה תורה מידי דהוה ניחא ליה בכך, אם לא מה שאסרה תורה בפירוש עליו, (כגון טומאה ופסולי חיתון), ועיין שם מה שהביא הלבוש שכתב דכיון דכתיב **וקדשתו**, פירוש אתה מצווה להקדישו אבל הוא אינו מצווה שיחזיק עצמו בקדושה, והקשה על דבריו דאין זה נכון כלל דאדרבה קיימא לן **וקדשתו** בעל כרחו, עיין שם.

(2) ועי' עוד בזה בבאר שבע הוריות (י"ב:), עיי"ש באריכות שכתב דיש שתי פסוקים לדרוש מהם שצריך לקדש ולכבד את הכהן.

ומבואר דאם **וקדשתו** פירוש בעל כרחו, בעצם אינו יכול למחול, מה שאין כן אם **וקדשתו** פירוש לרצונו, שפיר יכול הכהן למחול, ועי'.

ד

והנה בכלל צריך ביאור לשון הגמרא דקאמר תנא דבי רבי ישמעאל **וקדשתו** לכל דבר שבקדושה, לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון, ע"כ, וצריך ביאור מהו 'כל דבר' שבקדושה, ומה בא לאשמעינן בזה.

ועיין בלשון הרמב"ם שם, שכתב, וצריך כל אדם מישראל לנהוג בהן כבוד הרבה ולהקדים אותם, 'לכל דבר' שבקדושה, לפתוח בתורה ראשון, ולברך ראשון, וליטול מנה יפה ראשון, ע"כ, ומשמע כל דבר פירושו שצריך לתת לו כבוד הרבה.

ועיין בפירוש הרא"ש בנדרים (ס"ב:), שכתב כעין זה, וזה לשונו, לכל דבר שבקדושה, בכל דבר שיראה גדול ומקודש, ע"כ, ומשמע שזה דין מיוחד ב**וקדשתו**, וצריך ביאור.

ה

איתא בנדרים (ס"ב:), וכהן מנא לן (שנוטל חלק בראש), דכתיב **וקדשתו כי את לחם אלקיך הוא מקריב**, ותנא דבי רבי ישמעאל **וקדשתו** לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון, ועיין במפרש (רש"י), (ס"ב:), שכתב, וזה לשונו, וליטול מנה יפה ראשון, כשחולק עם אחיו הכהנים בלחם הפנים, ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור מה שייך שהכהן יטול מנה יפה ראשון בלחם הפנים, והלא כל החולקים בלחם הפנים כהנים הם, ועיין בהגהות חשק שלמה והגהות בן אריה, שציינו שגם הנימוקי יוסף בסוף מועד קטן כתב כהמפרש, שיש דין בחלוקת לחם הפנים שייטול מנה יפה ראשון, ועיין שם שכתבו דאיירי בכהן גדול, וכמו שפירש הר"ן (על הרי"ף) במגילה, דקרא **דוקדשתו** קאי על כהן גדול, והיינו דעל אחיו הכהנים ההדיוטים יש חיוב לכבדו ליטול מנה יפה ראשון בלחם הפנים (ועיין יומא ט"ז), אכן עיין בהגהות בן אריה שהקשה עליו וכתב שמה שכתב כהן גדול טעות סופר הוא, והיינו **דוקדשתו** כתיב אצל כהן הדיוט.

ועיין עוד בחשק שלמה שם שהקשה אמאי צריך קרא **דוקדשתו** לכהן

פרפראות/המשך

מה שכתב בבעל הטורים).

ונראה דעיין רש"י **לא יקרחו קרחה**, וזה לשונו, והלא אף ישראל הוזהרו על כך, אלא וכו', עיין שם.

ומבואר דאף שהפרשה כאן מייירי בכהנים, וכדכתיב **אמר אל הכהנים בני אהרן**, מכל מקום איסור קרחה אצל כל בני ישראל, דכולם נכללו בלאו זה.

ואפשר דהיינו דקרינן הכי **יקרחו** לשון רבים, עם ו', שכולל את כלל בני ישראל, והא דהכתיב הוא עם ה' **יקרחה**, שזה מרמז רק על הכהנים, (ואפשר דבתחילה היו רק חמשה כהנים, אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר), והיינו אף שנכתבה בפרשת הכהנים, (**יקרחה**), אבל נאמר **יקרחו** לכל ישראל.

וקדשתו וכו' **קדש יהיה לך כי קדוש אני** וגו', (כ"א ח').

ועיין בעל הטורים, וזה לשונו, **וקדשתו**, שלש קדושות בפסוק, לפתוח ראשון, ולברך ראשון, וליתן לו מנה יפה ראשון, ע"כ.

והנה כאן כתיב פירש רש"י וזה לשונו, **ולשאר**, אין שארו אלא אשתו, ע"כ, ולכאורה צריך ביאור אם **שאר** פירוש אשתו, אם כן היה צריך לומר לשאר הקרובה אליו, בלשון נקבה, ולא **לשאר הקרב** אליו, בלשון זכר, ועיין בשפתי חכמים (בפירוש השני), דכתיב **הקרב** לשון זכר לאשמועינן דצריך שארו - אשתו, דומיא **דאביו ואמו** הכתובים בסמוך, והיינו דווקא אשתו הנשואה לו, ולא אשתו ארוסה, דאינו קרובה כל כך, עיין שם.

ולפי זה מבואר דהא דכתיב **הקרב** בא לאפוקי ולמעוטי אשתו הארוסה, אם כן שפיר כתיב **קרב** חסר אות וא"ו, לרמז שתיבה זו באה למעט.

אכן בהא דכתיב באחותו, **הקרובה** מלא אות וא"ו, עיין רש"י שם, וזה לשונו, לרבות את הארוסה, ע"כ, ולפי זה תיבת **הקרובה** באה לרבות, ושפיר כתיב מלא אות וא"ו, לרמז שבא לרבות.

לא יקרחה קרחה בראשם וגו' (כ"א ה').

הנה תיבת **יקרחו** כתיב בתורה **יקרחה** (באות ה'), וקרינן לה **יקרחו** (באות ו'), (ועיין

גדול, הא בחילוק לחם הפנים כתיב להדיא **לאהרן ולבניו**, מחצה לאהרן ומחצה לבניו, ונשארו בצריך עיון, עיין שם.

ן

והנראה לבאר בכל זה הוא, דהנה כתיב **וקדשתו כי את לחם אלקיך הוא מקריב**, ולכאורה צריך ביאור מה פירוש **כי** (דהרי מצינו **שכי** משמש בארבע לשונות, או דילמא אלא דהא), וכאן צריך ביאור פירושו, האם זה נתינת טעם אמאי צריך לקדשו, והיינו שמכיון שהכהן מקריב הקרבנות, ממילא יש חיוב לקדשו, והוה כעין שכר על עבודתו, או **דכי** פירוש שהרי, פירוש מכיון שהוא מקריב הקרבנות הרי הוא קדוש יותר, וממילא יש חיוב לקדשו, והחיוב מחמת קדושתו, ולא מחמת עבודתו.

והנפקא מינה בזה הוא האם החיוב הוא על הקרקפתא של הישראל, פירוש שיש חיוב לקדשו מכיון שמקריב הקרבנות, (ולא כתוצאה מכך), או שמה שצריך לקדשו זה זכות לכהן, ושכר הוא לו על כך שמקריב הקרבנות. והפועל יוצא מזה שאם זה חיוב על הקרקפתא של הישראל לקדשו, לא יועיל בזה שום מחילה מצד הכהן, שאין זה שייך אל הכהן, אלא דין על הישראל שחייב הוא לקדשו, אכן אם **וקדשתו** הוא משום שכרו של כהן, שקיבל שכר זה משום שהוא מקריב הקרבנות, הרי שפיר יכול הכהן למחול, ודו"ק.

והנה עיין ברמב"ם בספר המצוות, שכתב שאין הכהן יכול למחול, ועיין בלשונו בהלכות כלי המקדש (ריש פרק ד'), (הלכה א' ב', וכידוע שסידור ההלכות (א' ב') ברמב"ם, אינו מן הרמב"ם עצמו, אלא מן המדפיסים, ונראה שצריך לקרוא הלכה א' וב' בחדא מחתא), שכתב שמצות עשה הוא להבדיל הכהנים לקדשם וכו' וצריך כל אדם מישראל לנהוג בהם כבוד הרבה ולהקדים אותם לכל דבר שבקדושה וכו', עיין שם, ומבואר שסבירא ליה דהכל נכלל באותו מצות עשה, והיינו שיש חיוב על ישראל לקדש לכהן בכל מיני דברים, עיין שם, והשתא מובן שפיר שאין הכהן יכול למחול, שזה מצות עשה של הישראל.

(וכן מבואר שפיר הלשון 'כל דבר' שבקדושה, והיינו **דוקדשתו** כולל כמה

דברים, שהישראל מחויב בהם להכהן.

וכן יש לבאר על פי הנזכר אם נוהג גם בזמן הזה, שאם זה שכר חלף עבודתו הרי בזמן הזה אין עבודה, אכן אם זה מפני קדושתו, מחויב הישראל בזה, אם כן עדיין החיוב קיים, (ועל כל פנים מדרבנן, ועיין מה שכתב בתומים, (סימן ט"ו סק"ג), שבזמן הזה הוא מדרבנן).

ז

והנה לפי הצד שזה חיוב על ישראל, ולא רק זכות לכהן, נראה שיש לבאר ענין **וקדשתו**, ששייך גם על הכהן גדול, (וכדעת המפרש בנדרים והנימוקי יוסף והר"ן דלעיל).

דהנה שמעתי קושיא ממו"ז ר' אברהם ברוך בלוי זצ"ל, שהקשה אהא דאיתא בהוריות (י"ג), דממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול, דכתיב **יקרה היא מפננים**, שהתורה יקרה יותר מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים, והקשה אמאי צריך קרא שממזר תלמיד חכם קודם, הרי איתא בשבועות (ל'), דכשיש לפניו שתי מצוות, ואחד מהם הוא כיבוד תלמיד חכם ועוד מצוה אחרת, כיבוד תלמיד חכם קודם, דכבוד התורה עדיף, (עיין שם לגבי עמידה בשעת הגדת עדות), ואם כן כאן נמי בממזר תלמיד חכם אף שיש לפניו עוד מצוה של **וקדשתו** של הכהן גדול, מכל מקום כבוד התורה עדיף, וממילא יקדים הממזר תלמיד חכם, ואמאי צריך קרא.

והנראה לבאר על פי הא דאיתא שם בהוריות, דתנן (י"ב), וכל המקודש מחבירו קודם את חבירו, ומקשה בגמרא מנא הני מילי, ומתוך דכתיב **וקדשתו**, עיין שם, ולכאורה מבואר דהך **וקדשתו** אינו דין דווקא בכהונה, אלא לימוד כללי שכל המקודש קודם, וממילא כהן קודם לפני כל שאר האנשים, אבל אין הכי נמי אם יהיה לפניו שתי קדושות לכבוד קדושתו של כהן, ועוד קדושה אחרת, הדין בזה שמה שמקודש יותר קודם, וזה מה שכתוב ב**וקדשתו**, ודו"ק.

ולפי זה יש לומר דמה דתלמיד חכם קודם אין זה משום שכבוד התורה

פרפראות/המשך

עיין יבמות (ס"ד), ועיין פסחים (ק"ט:), שיהושע בן נון אמר שאינו מברך בסעודה של לעתיד לבוא, משום שלא היו לו בנים, עיין שם, וכהן שיש לו זרע מיוחס זוכה לברך, ודו"ק.

ולגבי לקבל מנה ראשון בסעודה, זה כנגד מה שמקדש עצמו לאכילת קדשים, וממילא אכילתו חשובה יותר, (ועיין חגיגה (כ"ז), ששולחנו של אדם מכפר כמו המזבח)¹.

ונראה דשלושה בחינות אלו ישנם גם בכהן גדול במדרגה גבוהה יותר, דאסור לו לטמאות עצמו כלל, אף לא לשבעה קרובים, וכן לגבי עבודת המקדש לא יצא מן המקדש, שעובד העבודה אפילו בזמן שהוא אונן, וכן לגבי נישואין, ופסול זרעו, שגם אלמנה אסורה לו, ואינו לוקח אלא בתולה, כדי שיהיה לו זרע מיוחס.

והנה הא דכהן גדול יותר קדוש מבחינות אלו, יש לומר משום דאצלו כתיב **כי אני ה' מקדשו**, קדושתו בא מהקב"ה, ולא מכח מה שבני ישראל מקדשים אותו.

ובזה נראה לפרש מה שדרשו חז"ל, (בריש פרשת קדושים), **כי קדוש אני** קדושתי

(1) [דהרי תכלית האכילה היא כדי להעלות וכו', (ועי' פסחים (מ"ט:), שע"ה אסור לו לאכול בשר), ועי' מש"כ בזה האריז"ל].

ומבואר שבני ישראל צריכים לקדש את הכהנים בשלושה דברים, ואפשר מכיון שהכהן עצמו מקדש את עצמו בשלושה דברים, בשכר זה זוכה לשלושה דברים אלו.

דהנה שלושה פעמים נצטוו הכהנים להיות קדושים, וכדכתיב **קדשים יהיו לאלקיהם**, וכתיב **והיו קדש**, וכתיב **כי קדש הוא לאלקיו**.

והנה השלושה קדושות שהכהן צריך לקדש את עצמו בהן, הן לא לטמאות למתים, וכדכתיב **לנפש לא יטמא בעמיו**, **קדשים יהיו לאלקיהם**, לקדש עצמם לקדשים, וכדכתיב **כי את אשי ה' לחם אלקיהם הם מקריבם והיו קדש**, ושלישית לגבי נישואין, וכדכתיב **אשה זנה וחללה לא יקחו ואשה גרושה מאישה לא יקחו כי קדש הוא לאלקיו**.

ואם תימצי לומר, יש לדקדק דשלושה אלו של לפתוח בתורה ראשון, ולברך ברכת הזימון, ולקבל מנה יפה בסעודה ראשון, הם כנגד שלושה דברים שהכהן מתקדש בהם.

לפתוח ראשון, שזה בקריאת התורה, וזכה לה משום שאינו טמא, וכמו שמצינו די' דסבירא להו שטמא אסור בדברי תורה, (עיין ברכות כ:).

לענין ברכת הזימון ראשון, משום שאינו לוקח אשה שאינה ראויה לו, דאשה שאינה ראויה עושה פסול בזרעו, וברכה הוא משום זרע כשר, וכמו שנאמר לאברהם,

ובניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו, דשם זה זכות, ובעצם הכהן יכול לוותר, מה שאין כן אם ילפינן **מוקדשתו**, הרי אין זה שייך לכהן כלל ואינו יכול למחול⁴.

ט

ולפי המבואר נראה לפרש מה שנקט רש"י שיש שתי פסוקים, שמכריחים את הכהן בעל כרחו, דהא דכתיב **וקדשתו**, היינו דין כללי שכל מה שמקודש יותר קודם, ואין זה דין דווקא על בית דין, אלא על בר ישראל, מה שאין כן מה שכתוב **קדשים יהיו**, זה דין מיוחד בכהונה שלא יתן לכהן ליטמא למתים, וזה דין בפני עצמו מדיני כהונה, שבית דין צריכים להכריחו, ודו"ק.

(4 ולפי"ז יש ליישב קו' הקרבן נתנאל, בגיטין (אות ש'), שהקשה ממה שמקדימים לוי לישראל, מה קדושה שייך בזה, אכן לפי המבואר שפיר שייך לומר **וקדשתו** גם בלוי, שהרי הוא יותר קדוש מישראל, ודו"ק. וכן נראה דאפשר לבאר מש"כ האבע"ז **וקדשתו** במחשבה ובדיבור, דהיינו שזה דין על הישראל לקדשו, והחיוב הזה הינו גם במחשבה ובדיבור, דהנה אם זה דין על הכהן, אין בזה כלל מחשבה ודיבור, דלא שייך אצלו, אלא במה שמכבדים אותו למעשה, אלא כמו שנתבאר.

דוחה כהונה, אלא שבעצם התורה קדושה יותר מכהונה⁵, וזה גופא מה שכתוב כאן, שהתורה מוקדם **בוקדשתו** ואין זה רק דחיה, (והנפקא מינה היא לגבי אשת תלמיד חכם לאחר מיתת הבעל, דשם אין דין של כבוד התורה עדיף, עיין שבועות שם). אך אם **וקדשתו** כולל גם תורה, אם כן גם היא קודמת משום **וקדשתו**, ודו"ק.

והשתא אתי שפיר הא דכהן הדיוט חייב לכבד את הכהן גדול מדין **וקדשתו**, ודייקא משום דכתיב **וקדשתו** דמה שקדוש יותר קודם, וקדושת כהונה גדולה קדושה יותר מקדושת כהן הדיוט, וממילא צריך הכהן הדיוט לקדש את הכהן גדול.

ה

אכן כל זה אינו אלא אם נקטינן שהך חיוב של **וקדשתו** הוא על הקרקפתא דישראל, ומשום הכי שפיר שייך למימר שיש כמה דרגות של **וקדשתו**, אכן אם נקטינן **שוקדשתו** הוא רק זכות של הכהן לא שייך לומר הנה חילוקים, דאין שום שייכות של קדושת כהן לקדושה אחרת, ופשוט.

ולפי זה גם מיושב הא דלחם הפנים, אמאי ליכא לימלף מדכתיב **אהרן**

(3 ועי' פ"ו דאבות, שניקנת במ"ח קנינים, ולא רק בכ"ד.

פרפראות/המשך

ובאופן אחר נראה לבאר דאף בדברך כלל אשה מתה קודם, בכהן גדול שאני.

וזהו על פי הא דאיתא ביומא (מ"ז), על ר' ישמעאל בן קמחית (שם אמו, רש"י), שהיה כהן גדול, והגמרא תלתה הזכות שהיה כהן גדול באמו, וכמו שאמרו שם, כל הנשים זרדו וחרד אימא עלה לגג, ועיין שם עוד שזכתה אמו שראתה שני כהנים גדולים ביום אחד, ועוד איתא שם, תנו רבנן שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזכית לכך אמרה להם מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי וכו', עיין שם, ומבואר דמה שנעשה הבן כהן גדול הוא בזכות אמו.

ולכאורה מכיון שכל מה שנעשה כהן גדול הוא בזכות אמו, אם כן הזכות שלה הוא, שהיא תראה אותו משמש בכהונה גדולה, (וכמו שאמרו שם, זכתה וראתה), ומשום הכי יש לומר דאף אם על פי דרך הטבע הייתה צריכה למות קודם, מכל מקום כאן בזכות צניעותה, שצריכה לראותו משמש בכהונה גדולה, ממילא גם זכתה שיהא לה אריכות ימים, כדי שתזכה לראותו משמש בכהונה גדולה, (וכמו בן כל מה שזוכה לראותו משמש יותר זמן הרי זה זכות יותר גדול, ופשוט).

וכן נראה לבאר על פי זה הא דאיתא במכות (א"), שאמותיהם של כהנים גדולים היו מביאים מזון לגולים לעיר מקלט, כדי שלא יתפללו עליו שימות, והנה התפילה היא כלפי אמו דווקא, מפני שזה שכרה שתראה את בנה משמש בכהונה גדולה, ומשום הכי דווקא היא זו שדואגת שזה ימשך יותר זמן שימושו בכהונה גדולה.

למעלה מקדושתכם, והיינו כמו שמצינו אצל הכהנים **דוקדשתו** מה שעם ישראל מקדשים אינו מועיל רק לכהן הדיוט, מה שאין כן **כי אני ה' מקדשו** מה שהקב"ה מקדש מועיל אף לקדושת כהן גדול, ודו"ק.

והכהן הגדול מאחיו וכו' **לאביו ולאמו לא יטמא**, (כ"א י' - י"א).

הנה אצל הכהן גדול כתיב **לאביו ולאמו לא יטמא**, הקדים אביו לאמו, ומשמע שדרך האב למות קודם האם, אכן עיין לעיל בסמוך לגבי כהן הדיוט דשם כתיב **לאמו ולאביו**, ומשמע שהאשה היא דרכה למות קודם האיש, וצריך ביאור.

אכן אין הכי נמי בדרך כלל דרך האשה למות לפני האיש, וכמבואר בתוספות כתובות (נ"ב), בשם הירושלמי דנשים ממהרות למות², ומשום הכי כתיב בכהן הדיוט **לאמו ולאביו**, דדרכה למות קודם, אכן אם כן צריך ביאור אמאי אצל כהן גדול כתיב **לאביו ולאמו**.

ובפשטות היה אפשר לומר דבדרך כלל כהן גדול בא מחמת ירושת אביו, וכדכתיב בפרשת אחרי **ואשר ימלא את ידו לכהן תחת אביו**, ופירש רש"י לכהן תחת אביו ללמד שאם בנו ממלא את מקומו הוא קודם לכל אדם, ע"כ, הרי כדי שיהא ציור שיהא כהן גדול בדרך כלל כבר מת אביו קודם לכן, ולכן נקט קרא **לאמו ולאביו**, קודם אמו ואחר כך אביו³.

(2 ועי' תוס' כתובות (פ"ג:), דעל פי רוב מתות בלידה, ועי' גלה"ס שם, ועי'.

(3 ועי' במפרשים שכת' כעין זה, ועי' במעינה של תורה ועוד.

לעילוי נשמת

ר' משה מתס' בן ר' אהרן לייב ז"ל

נלב"ע ט' אייר

הונצח על ידי בני משפחתו

ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ הרב הגאון

ר' בן ציון בן הרב אברהם ברוך בלוי זללה"ה

נלב"ע ח' אייר

הונצח על ידי בני משפחתו

ת.נ.צ.ב.ה.